

Berač Jurček.

Ze je minulo četrto leto, odkar je izginil berač Jurček iz našega kraja. Nihče ni vedel, kam je odšel.

Peto leto v jeseni je bilo po njegovem odhodu. Pri nas smo se že spravljali spat. Povečerjali smo že bili in odmolili tudi. Mamica je bila že napravila nam posteljce, in atej je bil že zaklenil vežna vrata. Tedaj pa nekdo potrka. Vsi smo se spogledali, kakor bi vpraševali, kdo prihaja k nam tako pozno. Atej gre odklepat.

„Kdo je,“ vpraša atej, preden odklene.

„Jaz sem, berač Jurček sem,“ odgovori pozni potnik. Atej odklene.

„Dober večer, Jurček, kar v hišo pojdi, še imamo prostora zate, hvala Bogu,“ de moj atej.

„Dober večer, oče, dober večer,“ odzdravi berač Jurček.

„Mama, jaz ne grem še spat,“ rečem jaz svoji mamici.

„Jaz tudi ne,“ se oglasio kar povrsti moji bratci in sestrice.

Medtem prideta atej in berač Jurček v hišo. Zdelo se nam je, kakor bi prišlo nekaj veselega in imenitnega v našo hišo. Vsi smo imeli radi Jurčka. Saj je nam vedno kaj prinesel. Nocoj je nam dal vsakemu po eno maslenko. Kupil jih je v Ljubljani, je dejal. In kako prijazen in snažen je bil berač Jurček. Srednje velikosti, star kakih 55 let, vedno v lepi beli srajci, z malim brešnom na hrbtu, ne presuh in ne predebel, je hodil od vasi do vasi ter kratkočasil ljudi z novicami, z mičnimi pravljicami in z lepimi popevkami. Na zimo pa je vedno prišel k nam ter ostal pri nas do pomladi.

„Kod si pa hodil, Jurček, da te ni bilo tako dolgo na izpregled,“ ga vpraša moj atej tisti večer.

„Dosti sveta sem obhodil v tem času,“ odgovori Jurček. „Veste, oče Antonov, pred štirimi leti me je bilo zadolgočasil v tem kraju. In šel sem v druge kraje. Hodil sem po Primorski, Hrvaški, Ogerski in

Štajerski. In rečem vam, da mi je bil zeleni Štajer najbolj povšeči. Zato sem bil tam tudi najdelj. Svojo streho sem imel v nekem mlinu ob bistri Savinji. Mlinarju je bilo ime Jož, materi mlinarici pa Marijana. Otrok nista imela. Dober je bil mlinar in zelo prijazna mati mlinarica. Oba sta bila starejša od mene.

Ravnotako pozno kakor nocoj, jo primaham nekega večera pred oni mlin ob bistri Savinji. Vse je bilo zaprto in povsod je bila tema. Potrkam na mlinska vrata prvič, potrkam drugič, nič. Nihče mi ne pride odpirat. Mlinska kolesa so se vrtela, mlinski kameni so ropotali in stope so neutrudno pele svojo vednoenako pesem, katero je Savinja odnašala s seboj v nočno tišino.

„S trkanjem nič ne opravim,“ si mislim ter jamem udrihati s svojo potno palico po vratih. To je izdalo. Jož je odprl.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus,“ pozdravim mlinarja.

„Amen, na veke,“ mi odgovori Jož. „Pozen si, potnik; toda le stopi pod mojo streho, da se odpočiješ in okrepčaš za nadaljno svojo pot!“

Všeč so mi bile te njegove besede, in všeč mi je bil tudi on.

„Berač sem,“ se mu predstavim, „človek sem brez doma in brez strehe.“

„Pa ostani pri meni,“ mi prigovarja mlinar. „Nič hudega ti ne bo pri meni. Jaz in moja žena Marijana sva sama v tem mlinu. Če boš mogel, mi boš kaj pomagal; če pa ne, pa tudi prav. Nihče te ne bo podil izpod strehe.“

„Pa ostanem pri vas,“ rečem jaz in odložim svojo beraško malho, palico položim v kot, sezujem si čevlje, suktno si denem pod glavo, nekoliko povečerjam, odmolim večerno molitev ter ležem na klop pri peči. Mlinarica Marijana je že spala. Midva z Jožem pa sva še dolgo kramljala — jaz leže, on pa sede v zapečku. Povedal mi je, da je imel sina, ki je bil že goden za vojaka. Rad je imel tega edinega svojega otroka nad vse; mati mlinarica pa bi bila tudi življenje tvegala zanj.

Kakih štiristo korakov nad Joževim mlinom je mlel žito njegov prvi sosed Urban. Hudoben je bil in brezbožen ta Urban. Vse se ga je balo. Močan

po postavi in pa mlad po svojih letih se ni ustrašil nikogar. In tega se je tudi zavedal. Saj je mnogo pretepov in ubojev doživel pri vojaki, od katerih je prišel šele pred enim letom. Ljudje pripovedujejo, da ni bil v vojaški suknji niti en dan brez kazni. Nekoč je prišel baje precej vinjen v vojašnico. Ker ga je straža ustavila, ga je to tako strašno razjezilo, da je s svojim bajonetom ranil tri vojake.

Zato ni čudno, da je bil sedaj mnogo bolj divji kakor pred vojaščino.

Neko nedeljo gre mlinarjev sin France v gostilno s svojimi tovariši. Notri je bil že Urban. Ker je bil tudi hudega jezika, je nastal med fanti prepir, ki je bil vedno hujši in ostrejši. In zgodilo se je, da je bil ravno France žrtev tistega prepira. V sence mu je nekdo zagnal steklenico, in namah je bil mrtev. Nihče pa ni vedel, kdo ga je. Kakor je šla govorica, ga je najbrže Urban.

Od tistega časa se je pa Urban še bolj ogibal Joževe hiše. Pa tudi v njegovo malnico niso radi nosili mlet od onega dogodka. Le njegovi najbližji sosede so mu še dajali v mlin.

„Bog se usmili fantove duše,“ je končal tisti večer mlinar Jož.

„Bog ji daj svetli raj,“ sem zamolil, potem pa zaspal.

Tako so minevali dnevi pri mlinarju Jožu ob bistri Savinji venomer, brez kake izpremembe. Vrstili so se drug za drugim, kakor so se vrstile stope v Joževem mlinu.

Ne morem reči, da je bilo pusto pri Jožu. Ne, ravno nasprotno. On je bil dokaj šegav človek in Marijana tudi. Jaz seveda tudi nisem zadnji pri klepetanju.

Med dnevom sva midva z Jožem delala po mlinu. Jož je ostril kamene, jaz pa sem zasipal žito. Vmes pa je prišel kak paglavec z žitom ter nam vsem trem rekel, da smo kakor tri stare brezove metle. Smejali smo se, in konec je bilo paglavčevi šali. Večkrat so prišli tudi stari možje v mlin; prinesli so mehove žita, prižgali si pipe ter se pomenkovali z nama o važnejših dogodkih v tistih dneh.

Letošnje leto, dva meseca po Veliki noči je bilo, ko sem se odpravil spet nekoliko po svetu, da se ne odvadim hoditi. Jožu sem moral slovesno zatrditi, da se kmalu spet vrnem k njemu. Roko mi je dal v slovo in pa nekaj tobaka. Tudi z Marijano sem se hvaležno poslovil. Za popotnico mi je dala veliko pogačo, da ne omagam na poti. Za nameček mi je tudi obljubila, da bo molila zame vsako jutro in vsak večer.

In šel sem. Krasno in vse zlato je bilo tisto jutro. Na ovinku sem pogledal nazaj proti Joževemu mlinu. Oba, Jož in Marijana, sta stala na pragu. Na Marijaninem obrazu je blestela debela solza v jutranjem solncu. Tudi meni se je storilo inako pri srcu.

Pot me je peljala mimo Urbanovega mlina. Nekaj nevidnega me je gnalo, da sem tedaj pospešil korake. Skoraj, da sem dirjal. Bal sem se videti Urbanove oči, ki so bile potuhnjene in neprijazne. In nisem jih videl.

Blodil sem po zeleni Štajerski. Marsikatero pesmico sem zakrožil in mnogo sem se jih naučil. Marsikoga sem s šegavimi besedami potipal in nekaterim razveselil srce. Prijetno je bilo ponajvečkrat, toda tupatam tudi hudo. No, pa se je vse preneslo. Ko sem se že dokaj utrudil, se zmislim na Joža in Marijano. Moje noge so se bile že namerile proti vam, ali tedaj se spomnim svoje besede, ki sem jo dal Jožu. In napolnil sem se v Jožev mlin ob bistri Savinji.

Od Celja sem hodil še dva dni, pa se mi je za blestel beli Jožev mlin v rdečerumenih žarkih poslavljaljočega se solnca.

Že sem bil prav blizu Joževega doma.

Postojim in poslušam.

„Čudno, prav čudno,“ govorim sam pred seboj, „da ni čuti vrtenja mlinskih koles in ne ropotanja mlinskih kamenov in tistih dolgočasnih stop.“

Pridem pred vrata, a so bila zaprta.

„Čudno,“ nadaljujem pogovor s samim seboj, „saj vendar ni nedelja in solnce je šlo šele za goro.“

Potrkam, drugič potrkam. — Nič. — Trkam dalje. — Zopet nič. — Nabijati jamem s palico. — Zopet nič. — Ali sta umrla Jož in Marijana? — To vendar ni mogoče! — Ali vendar. — Vse tako skrbno zaprto! —

S temi mislimi sem si nekaj časa ogledoval mlin ter iskal kako luknjo, kjer bi mogel vanj. Ali vse moje prizadevanje je bilo zastonj. Kam naj grem?!

He, k Urbanu grem, pa mi pove, kaj je pravzaprav z Jožem in Marijano, si mislim, pa jo mahnem po beli cesti, ki se je vila ob Savinji, proti mlinu.

Prišedši tja najdem samo tuje obraze.

„Prosim vas, prijazni in dobri ljudje, povejte mi, kje je Jož, kje njegova žena Marijana, in kje je prejšnji gospodar tega mlina,“ vprašam kar vse, ki so bili ravno pri večerji.

„Veste, mož, to je prav žalostna povest,“ mi odgovori najstarejši mož med tisto družino. „Veste, Joževo truplo so našli pred enim mesecem v Savinji, Marijana je pa potem čez štirinajst dni umrla od žalosti. Urban pa je z Jožem vred izginil tisti dan in tisto uro. Ponoči je bilo, ko je Marijana pogrešila svojega moža. Ravno tisto noč je pogrešal Urbanov hlapec svojega gospodarja. Ljudje pravijo, da je Urban prevrnil Joža v Savinjo. Ali govoriti se ne sme, ker ga ni nihče videl . . .“

Sesti sem moral na klop, tako me je prestrašila ta strašna novica. Izgubil sem dva človeka, ki sta me ljubila, kakor se ljubijo pravi bratje med seboj. Žal mi je bilo za Joža in Marijano, in zajokal sem naglas med ono tujo družino. Tedaj se mi je pa zdelo, kakor da sta se mi Jož in Marijana prijazno zasmehljala.

Takoj drugi dan sem se napravil proti domačim krajem, in danes se počutim zopet srečnega.“

Po teh besedah je Jurček pomolil za Joževo in Marijanino dušo. Vem pa tudi in sem popolnoma prepričan, da je zagotovo pristavil še en očenaš za nesrečnega Urbana. Potem je pa zaspal, in mi tudi.

Anton Antonov.

